

ERDÉLYI GAZDA

MECJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félvre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)

címzendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

		1—1	1—3	1—6	1—12	1—18	1—24
		széri hirdeteskor					
		ft	kr	ft	kr	ft	kr
16/16	lap	14	36	70	120	160	200
8/16	"	7	18	35	60	80	100
4/16	"	3	9	17	30	40	50
2/16	"	1	4	8	15	20	25
1/16	"	—	—	2	7	10	12

Többszéri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
menyri helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetése
számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
3a a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főtér gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. 6. ftba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Takarmánynövényeink magtermeléséről.

Midőn a kedvezőtlen évjárás gazdasági főtermé-
nyünk sikerültét meghiusítja, mindenfelé kezdünk se-
gély után keresgélni, amivel a csorbát úgy pénzbeli,
valamint termésreményeleti előirányzatainkban helyre-
üthessük. Ilyenkor majd ezt, majd amazt a gazdasá-
gi ágat látjuk jutalmazóbbnak s utólagosan sajnáljuk,
hogy mért nem azt karoltuk fel inkább; de azért
egy jövő jobb év reményében a már beismert segély-
forrás felkeresésétől elállunk s megszorításokkal bár
megmaradunk szokott termelési ágainknál. —

Nem lehet kárhoztatni, ha valamely országnak
gazdasági üzletében egy egy növénynek nagyobb mér-
tékben való termelését a viszonyok kedveztével kivi-
ve találjuk; ezt parancsolhatják maguk a viszonyok
alakulásai is, midőn a nagyobb talajtermőerő, a né-
pesség megszokott életmódja, vagy a termelvénynek
legelőnyösebben nyilatkozó értékesíthetése egyik vagy
másik növény termelését praevalenssé lenni megen-
gedik, vagy épen kívánják is. Azonban az ily orszá-
gok termelőinek nem szabadna megfeledkezniök arról,
hogy a felkarolt növény nem sikerülése végtelen nyo-
mornak lehet rögtöni kútforrása s gondoskodniök
kellene oly segédszerek készentartásáról, melyek a
beállott hiányt ha nem is anyagbeli, de pénzbeli uton
képesek legyenek fedezni. —

Hazánk ezen részében a búzát és a tergerit lát-
juk túlsúlyban termeltetni úgy a nagy, valamint a

kisbirtokosok részéről, de (anélkül, hogy ezen rend-
szer helyességének bírálatába ereszkednénk,) azt ta-
pasztaljuk, hogy nem egy év volt már büntetve ta-
nitó mesterünk, mely e két növénybe vetett összes
bizalmunkat nem helyes alapon nyugvónak mutatta
ki s termelési egyodaluságunk módosítását követelte.
— Hogy úgy a nagy, valamint a kis birtokosok, kik
fölött a kedvezőtlen gabnatermő évek csapása sok-
kal súlyosabb, érdemleges segélyt találjanak a fogyat-
kozások között, más, hasznothozóbb növények terme-
léséhez sikerrel fordulhatnak. — Ily növényekül,
eltekintve a kereskedelmi-és gyári növényektől, me-
lyeknek termelése csak adott viszonyok között van
helyén, takarmánynövényeinket emelhetjük ki. —

Csak egy futó pillantást kell vetnünk bármely
magkereskedő árjegyzékébe arra nézve, hogy meggyő-
ződünk, miszerint mily magas árakkal vannak jelez-
ve takarmánynövényeink, így a lóher, luczerna, bal-
taczim, répa stb. magvai s eszerint mily jövedelem
forrássá válhatnak minden gazdára e nagyban igé-
nyelt magas áru magvak termelése. —

Ha tekintjük azt, hogy ma már a luczernamag
mázsáját 36 frton, a vörösheréét 32 frton, a balta-
czimét 15 frton, a burgundi répáét 32 frton alul
nem, s csak ezeken fölül fizetik, s hogy ezen mag-
vakból holdankint egyremásra igen gyenge számítás-
sal 3—4 mázsa termést nyerhetni, világosan áll előt-
tünk, hogy takarmánynövényeink magtermelésének

felkarolása ugy kicsinyben, mint nagyban mily hasznot hozó lenne s mily jelentékeny pénzforrást nyitna meg a termelő számára; mert bizton elmondhatjuk, hogy földünk termőerejének lehető legjutalmazóbb kiaknázására viszonyaink között alkalmasabb művelési növényeket alig sorolhatnánk elő. —

Vannak vidékei Magyarországnak, ahol épen a kisbirtokosok karolták fel ez ágat s igen szép haszon kíséri eljárásukat. —

Midőn takarmánynövényeink magtermelésének fontosságára gazdatársaim figyelmét felhivom; a pénzbeli haszon mellett mellékérvekül még fel kell hoznom azt is, hogy ezen termelésnek igen nevezetes oldalai is vannak, nevezetesen:

a magnyerés mellett mindenkor értékes takarmány anyagot is nyerünk;

az évelőknél a kettős irányu haszonvétel többször is ismétélhető;

költséges befektetés nem kívántatik;

a termelési mód egyszerű és ismeretes s kockázattal nincs;

az anyag elkészítésénél oly kezek munkája is értékesül, mely nem drága, vagy különben értéktelenül maradna pl az asszonyoké, gyermekeké; távolabbról pedig: az értékes takarmányanyag jó hatással lenne állattenyésztésünk és tartásunkra s végre közelebb jutnánk a valószínűséghez, hogy gazdálkodásunk egyoldalú iránya jobbra fordulna. —

Igaz ugyan, hogy e magvaknak kikészítéséhez eszközök, vagy nagyobb termelésnél gépek lennének szükségesek. Azonban az eszközök egyszerűek, a gépek pl. jó heremag cséplő és tisztító gépek beszerzésére pedig ott áll a társulás üdvös módja, melylyel a beszerzés igen könnyen lehetővé válik s a használat tartós volta mellett a befizetés csakhamar törleszhető lenne az elért magasabb haszon eredményeiből.

V. S.

A Kars és annak befásítása.

— Források nyomán. —

„Karst“-nak nevezik a Juli Alpések egyik délnyugoti ágát, az Adria innenső partján, Triest szomszédságában.

E hegység már külső alakulásában nem kis sajátosságát tüntet fel. Az alkotó mészsziklák u. i. többnyire közvetlenül a tenger tükrekből emelkednek ki alig megmászható meredeken; minden völgyrendszer nélkül csoportosulnak, s mintegy egymásra halmozva, néhol 6000 láb tengerszin fölötti magasságot érnek el.

E hegy tulajdonképpen három részre oszlik. Távolabbi, magasabban fekvő részei u. i. jó karban levő erdő-

ségekkel borítvák. Ehez csatlakoznak azon részek, hol a fatenyészet még nincs ugyan teljesen kipusztulva, de ez idő szerint a kecske és más legelő jószág pusztítása alatt vonaglik. Végül a harmadik osztályt képezi a hegység tenger felé hajló nagyobb része mintegy 2 mrtföld szélességben és tetemes hosszúságban, mely a szó teljes értelmében kopár kőtenger, s mint ilyen, a „kietlen“ legszomorubb képét tünteti fel.

E terjedelmes sziklahalmaz fekvése, alkota és főleg fátlansága természetszerűen vonja maga után ottan a légtünet- és talajviszonyok feltűnő szélsőségeit. Igy pl. a partmelléki lejtőken nyári napon a tenger tükrözése s a sugaraknak a meztelen, világos szikláról való visszaverődése folytán a hőség gyakran + 40° R.-ot ér el s a kopár szikla a légnél 8—9, a növényzettel fedett talajnál pedig 12—13 fokkal jobban felmelegszik; ily rendkívüli hőség pedig az esetleg oda tévedő esős felhőt is gyorsan tova üzi, s ha a jótékony eső nagy ritkán mégis megjelenik, annak vize a sima sziklafelületen feltartóztatlanul rohan alá és mossa le a felmállott mészpórt, s a mi kevés nedvesség a sziklamélyedésekben és egyenetlenségekben vissza is marad, azt az újra kiderülő nap pár percz alatt tökéletesen elpárologtatja. Ez utóbbi körülményben keresendő oka annak, hogy míg a magasabb fekvésű erdős részekben a források gyakoriabbak, a kopár kőterületen mértföldekre is alig található egy ital vizet. Végül az északkeletről jövő „Bóra“ nevű szélvész semmi akadályra sem találván, a kietlen vidék lejtőjén oly iszonyu erővel rohan le a tenger felé, hogy embert és terhes szekeret felfogat, házfedeleket leszaggat és halomra dönt.

Ezen légtüneti extravagantiák okát természetesen legnagyobb részt a vidék erdőtlenségében kell keresnünk. S elképzelhető, hogy ily mostoha viszonyok közepette mennyire küzdelmes életsorsa lehet az ottani föld népének, melyet ezen kívül a Sahara jellegű vidéken a pusztító vältóláz is gyakorta meglátogat.

A szóban forgó terület azonban nem volt mindig ilyen kietlen, kopár. Adatok bizonyítják, hogy e vidéket hajdan szép és összefüggő erdőségek borították, honnan a rómaiak tetemes hajóépítkezési fát nyertek, s talán már ők is tulmentek volt a használattal a kellő határokon; az erdők nagyobb mérvű kipusztulása azonban a velencei uralom korszakára és azon inneni időkre esik.

Azon időkben, midőn e hegységet még erdők borították, a légtünetek sem csapongtak korántsem a mostanihoz hasonló szélsőségekben.

Az erdőségeknek az éghajlati viszonyok szabályozására való hathatós befolyását újabb időben belátván, komolyabban kezdtek gondolkodni, sőt Triest városa már kísérleteket is tett a többször említett kőtenger beerdősítésére. Nem lesz érdektelen tudni, minő eljárást követnek ottan a befásítás küzdelmes művelete körül.

A kőtenger merev hullámai között, mintegy elszórva, fordulnak elő egyes kiegyenlített területecskék — folatok —, melyek környezetüktől annyiban különböznek, hogy azokon legalább kora tavasszal mégis némi silány legelő veri fel magát, melyet azonban a forró nap már nyár ele-

jén szürkére és rozsdaszínre perzseli. E foltocskákat veszük mindenekelőtt mivelés alá, oly formán, hogy azokat kőrakással — mintegy fallal — veszük körül, melyet, főleg a szél felőli oldalon, jó szilárdan kell alkotni, nehogy a Bóra felforgassa és összedöntse. Ezen körfalak közé — ugyszólván kaltanokba — ültetik először az olyan fanemek csemetéit, melyeknek a termőtalaj iránt a lehető legcsekélyebb igényük van s melyek az idő főntebb jelzett viszonyosságait veszély nélkül kiállani képesek, milyen pl. az *Ailanthus glandulosa*. Később az ezek által némileg javított és védőleg beárnyalt talajra ültetik azután a nemesebb fanemek csemetéit. Ennyit a befásítás műveletéről. Ugy hiszem, e pár vonás is eléggé mutatja, mily rendkívüli erőfeszítésekbe kerül ez az ottani makacs viszonyok között.

A mi a Karst előrebocsátott rövid ismertetését illeti, ezt azért láttam érdekesnek és szükségesnek, mert a menyire sajátságos és ritka hegyvidék ez a maga nemében az európai continensen, éppen annyira kézzel fogható és

nagyszerű példát szolgáltat arra, mily véghatetlen jelentőséggel bírnak az erdőségek a hegyes vidékeken s mily keserűen megboszulja magát azok gondatlan kipusztítása.

Tagadhatatlan, hogy a Karst-vidék kicsapongó légtüneteire a tenger közelsége, az Alpesek által képezett hátér s más helyi körülmények szintén jelentékeny befolyással vannak, s nem is akartunk rémképet festeni a falra, de másfelől ugy hisszük, azon állításunk sem esik távol az igazságtól, hogy a kopár hegyek másutt is és pedig annál inkább térítik a légtüneti jelenségeket a szélsőségek felé, mentől nagyobb kiterjedéssel bírnak és kietlenebbek, s az egyszer elfajult viszonyok — védintézkedések hiányában — idők folytán nem hogy szelidülnének, de sőt hovatovább annál makacsabbá és vadabbá válnak.

Csak olcsó vizsgáztatásunkra szolgálhat tehát az, hogy a mi Mezőségünk és kopár hegyeink beerdősítése a Karst főntebb jelzett befásításához képest most még csak gyerekjáték volna, ha t. i. lenne!

Sz. M.

T Á R S A L G Ó.

Választmányi ülés szeptember 1-én 1873.

104. Felolvastatott a június 2-iki r. választmányi ülés jegyzőkönyve,

105. Ugyszintén a június 20-án tartott r. k. választmányi ülés jegyzőkönyve

melyek észrevétel nélkül hitelesítették.

106. Olvastatott a ministerium 9243 sz. a. leirata, melyben az egylet felszólítatik, hogy a ministerium kebelében tartandó rozsdá-enquette-ra képviselőt küldjön

az egyleti elnökség által a leirat értelmében való intézkedés annak idejében megtéetett.

107. Olv. Báthi Gábor levele, melyben a szőlészeti vándortanárnak Fintaházára való kiküldetését kéri

elnöki rendelkezés folytán a vándortanár a nevezett község látogatására fölszólítatott.

108. Olv. Szentgyörgyi Lajos levele, melyben a Kiss János „Népszerű méhészeti kézikönyve“ átdolgozására hajlandónak nyilatkozott

elismerő tudomásul szolgált.

109. Olv. Hunyadmegye alispánjának 2098 sz. a. átírata, melyben a lótenyésztési állami jutalomdíjosztás napjának október 7-ére való áttételét a ministeriumnál az egylet részéről való kieszközöltetését kéri

a kérvény szerinti felterjesztés időközben az elnökség útján megtéetett, azon megjegyzéssel, hogy a díjosztás napja október hó 6-ára tétessék.

110. Olv. a bécsi gabona-és lisztbörze elnökségének oly értelmű átírata, hogy az egylet oda hasson, miszerint az augusztus 5—6-ára Bécsben tartandó nemzetközi gabona-és lisztvásárbani részvételre lehetőleg számos érdekelt fél nyerjen meg

az egyleti elnökség útján a jelzett értelemben fel-

szólítás számos ismert föld-és malombirtokoshoz annak idején megtéetett.

111. Olv. a ministerium 7525 sz. a. leirata, melyben az egylet fölhivatik, hogy a gazdasági szakoktatás érdekében a ministeriumban tartandó értekezletre kebeléből képviselőt küldjön

az értekezletben való részvételre az elnökség Kodolányi Antal és Galgóczi Károly tag urakat kérte fel.

112. Olv. a június 12-i kertészeti szakosztályi ülés jegyzőkönyve

mit választmány tudomásul veszen.

113. Olv. a ministerium 9417 sz. a. leirata, melyben a lap szerkesztősége felhivatik, hogy a gazdasági szakképzés érdekében külföldön teendő tanulmányokra engedélyezett hat 800 frtos ösztöndíjra való pályázati hirdetést közölje

szerkesztőség a kiváalomnak az „Erdélyi Gazda“ 26-ik számában eleget tenni sietett.

114. Olv. a ministerium 9925 sz. a. leirata, mi mellett Kenessey Kálmán „Népszerű trágyakezelési kézikönyve“ egy példányban az egyletnek megküldetik köszönettel fogadtatott.

115. Olv. a ministerium 10427 sz. a. leirata, mi mellett a ministerium által kiadott Dr. Perlaky Mihály „Népszerű borászati kézikönyve“ egy példánya megküldetett választmány a munkát köszönettel fogadja.

116. Olv. a ministerium 10803 sz. a. leirata, melyben felhivatik az egylet, hogy Erdély sósvidékein a gabona-rozsdá ez évben való fellépéséről adatokat gyűjtve a ministeriumnak jelentést tegyen

a kívánt jelentés a begyűjtött adatok alapján a ministeriumhoz felterjesztetett.

117. Olv. a ministeriumnak 9096 sz. a leirata, melyben az egylet választmányának a szarvasmarha tenyészté-
lep felállítására tárgyában június hó 2-án tett felterjeszté-
sére azon válasz nyújtatik, hogy a tenyészté-
gulyának oly módon való létesítése, a mint az az idézett
választmányi felterjesztés tervezetében foglaltatik ezidősze-
rint pénzügyi tekintetből nem fogantatosítható; s egyuttal
felhivatik az egylet, hogy a tenyészté-
tári birtokon kisebb mértékben való felállítására iránt véle-
ményt nyújtson

választmány a véleményezésre felhívott bizottság ja-
vaslatát elfogadván, annak a ministeriumhoz való felterjeszté-
sét elhatározza.

118. Olv. a ministerium 9589 sz. a leirata, melyben
felhivatik az egylet, hogy kitudakozván mely vidékek bir-
tokosainál leszen rozsda-és üszögmentes buza és rozs el-
adó, erről a ministeriumnak jelentést tegyen

a lapban közlött felhívásra beérkezett nyilatkozatok
alapján választmány jelentését a ministeriumhoz felter-
jesztendi.

119. Olv. a ministeriumnak 7401 sz. a leirata, mely-
ben felhivatik az egylet, hogy a birtokos és sertésenyész-
tő osztálynál oda hasson, hogy a tenyésztés jövő irányá-
ban a hus sertésfajták inkább felkaroltassanak s az e te-
kintetbeni eljárások adatait begyűjtve a kiviláglo ered-
ményről jelentést tegyen

választmány e tekintetben a ministeri leirat értelmé-
ben az ismert birtokosok és tenyésztőkhez felhívást bocsát-
and s a beérkezendő jelentések alapján felterjesztését
megteendi.

120. A kolozsvári telekkönyvi igazgatóság 3710. sz.
a. átirata mellett megküldi az ujabban telekkönyvezett köz-
ségek lajstromát
tudomásul vétetett.

121. Olv. az augusztus 14-iki r. k. választmányi ülés
jegyzőkönyve, melyben a kolozs-monostori m. kir. gazda-
sági tanintézet 187³/₄. évi első éves tanfolyamra folyamo-
dók közül az ösztöndíjas- és szabadhelyekre való kijelölés
eszközöltetett

választmány a kijelölést tudomásul veszi.

122. Olv. a ministerium 10,534. sz. a leirata, mely-
ben az egylet felhivatik, hogy a magyar korona országai
s ő felsége többi királyságai s országai között kötött vám-
és kereskedelmi szövetség pontozatairól véleményt nyujt-
son, s azoknak Magyarországra való kihatását figyelembe
vévén, az ohajtandó változtatásokat indokoltan, a ministe-
riumhoz beterjeszse

választmány a jelzett szerződés fölötti véleménynyuj-
tásra Paget János, Berde Áron és Finaly Henrik tagurakat
határozta felkérni.

123. Olv. a dévai vándorgyűlés és tárlat rendező bi-
zottságának átirata, melyben felkéri az egylet választmá-
nyát, hogy tekintve azon súlyos körülményeket, melyek az
uralgó járvány által a megyére és Déva városára nehezede-
tek, tekintve továbbá az ideai termés nem sikerülte által
épen a gazdai osztály veszteségét, a vándorgyűlést ez év-
ről elhalasztván, azt a jövő évben tartsa meg

választmány meghajolva a súlyos körülmények érvei
előtt, a vándorgyűlésnek jövő évre való halasztását; hatá-
rozatilag kimondja, s erről a bizottságot értesítendi.

124. Olv. a ministerium 12,353. sz. a leirata, mely-
ben tudósítatik az egylet, hogy a kolozs-monostori m. kir.
gazdasági tanintézet közvetítésével 4 és ¹/₂ vámmázsa,
australiai búzát nyerend; termelési kísérlettel végett az
az Erdélyben levő gazdasági egyletek közt kiosztandó
lévén

választmány a ministerium kiváló gondosságát hálá-
val fogadván és az idézett mennyiségű búzát k.-monostor-
ról átvévén, annak ¹/₃-át a küüllőmegyei, ¹/₃-át a torda-
aranyosi gazd. egyleteknek átküldi, ¹/₃-át pedig Szabó Jó-
zsef tagtárs urnak adja ki, kinek is e buza tenyészetéről
bevárando tudósításai alapján jelentését a ministeriumnál
megteendi.

125. Olv. Nagy Ferencz vál. tag levele, melyben
a borászati körut idei megtartása fölötti határozatra a vá-
lasztmányt felkéri, s egyuttal a bejárando helyeket kijelöli
választmány a borászati körutat megejteni ohajtandó,
de épen a borvidékeken uralgó járvány miatt a körut meg-
tartásától elállani látja magát kénytelenitve.

126. Olv. Mátyás Mihály feldobolyi oskolamester le-
vele, melyben a Hutter-féle méhkasra vonatkozó észrevé-
telein kívül egy általa szerkesztett és beküldött méhkas
megbirálására hívja fel a méhészeti szakosztály figyelmét

választmány a méhészeti szakosztályt utasítja a méh-
kas megbirálására.

127. Ladányi Sándor vál. tag, mint a k.-monostori
gazdasági tanintézet II-ik félévi vizsgáira kiküldött egyleti
biztos jelenti, miszerint az intézet lefolyt vizsgáin a nö-
vendékek teljesen kielégítő előmenetelt és szorgalmat ta-
nusítottak. Egyuttal azonban választmány által felkérendő-
nek ohajtja a Nmlgu ministeriumot, miszerint az intézetnél
oly tanbeosztást elrendelni méltóztatnék, hogy az elméleti
tanfolyamokon levő tanulók a gyakorlatban mentől több
alkalmazást s utmutatást nyerhessenek

választmány a jelentést tudomásul veszi, s a minis-
teriumot a jelzett értelemben megkeresni határozza.

128. Titkár a f. év őszén s a jövő év tavaszán a köz-
telekről eladandó facseteték, szőlőveszszók stb. árának
megállapítását kéri

választmány a múlt évi árakat megtartani határozza.

129. Titkár jelenti, hogy az egylet kómáli kísérleti
szőlőjében a vinczelléri lakház fedele ujitást igényel

választmány felhatalmazza a titkárt, a pénztár lehető
megkimélésével, nevezett lakház ujjani megfedetésére.

130. Titkár Aigner Lajos könyvkereskedőnek 1 frt
60 krról szóló számláját utalványoztatni kéri

kifizetésére e. pénztárnok utasittatik.

131. Titkár a január-juniusig felmerült félévi posta-
költségek utalványoztatását kéri

választmány a 12 frt 9 krnyi összegnek kifizetésére
e. pénztárnokot utasítja.

132. Egyleti pénztárnok beterjeszti az egyleti pénz-
tár állásának kimutatását január-augustus hóról

tudomásul vétetik.

135. Szintén e. pénztárnok betérjeszti azon tagok névsorát, kik alapítványi tőkék és kamataik befizetésével mindeddig hátralékban vannak s kéri a választmány utasítását a tőkék és kamatoknak az egylet pénztára javára egyleti ügyvéd általi behajtásának elrendelésére

választmány egyleti ügyvédet a lajstromban foglalt tőkék és kamatok felhajtásával megbizza.

134., Ugyancsak végre e. pénztárnok jelenti, miszerint az „Erdélyi Gazdá-“nak a Nmlgu ministerium által adományozott évi 1400 frt. segély összegéből mindeddig csak az első évnegyedei részlet 350 frt. van kiadásra engedélyezve, mi miatt felkérendőnek látja a Nmlgu ministeriumot a segélyösszeg többi részleteinek kegyes kiutalványoztatása iránt, hogy a lap kiállítási költségei fedezhetők lehessenek

választmány a Nmlgu ministeriumot a segélyösszeg kegyes kiadatása iránt kérelmezni határozza.

135. Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére

Ladányi Sándor és Szentgyörgyi József tag urak kéretnek fel.

Vörös Sándor,
h. titkár.

A gabona-rozsda ügyében történt kormányi intézkedések.

A földmivelési-, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministerium 13,933 sz. mellett megküldte: egyletünknek a gabona-rozsda betegség okai és óvszerei kipuhatólása tárgyában a ministerium kebelében tartott értekezlet megállapodásait a melyet t. olvasóinknak tudomására juttatni érdekesnek tartunk. (Lásd alább.)

Az egyletünkhez intézett ministeri leirat így szól:

„Az értekezlet megállapodásaira nézve megjegyzem, hogy a mit az értekezlet ohajainak teljesítése körül a kormány maga részéről tehetett, az részint megtörtént, részint foganatba vétetett, nevezetesen:

A 3. és 4. kérdésre adott megállapodásra nézve, kétséget sem szenvedvén, hogy a rozsda-gomba fejlődése köréhez szükséges növények kiirtása a rozsda kevesbitéséhez járulhat, tanulmányozás tárgyává tétetett, mily országos intézkedések volnának ajánlatosak? mi volna azok kivitelének gyakorlati módja?

Az 5. és 6. kérdést illető megállapodásra nézve: A ministerium úgy a Thaly Zsigmond-féle honosított ausztráliai, mint eredeti ausztráliai buza vető magból egy részletet beszerezvén, úgy valamennyi gazdasági intézeteken kísérletkép vettetett, mint több gazdának ilyen magot juttatott, s a kísérletek eredményét annak idején közzé fogja tenni.

A honosított ausztráliai búzának lisztértéke felett kellő tájékozást szerzendő, a budapesti henger malomnál egy nagyobb részlettel való őrlési kísérlet lett kieszközölve, melynek eredménye már a legközelebbi időben nyilvánosságra fog hozatni.

A magyar buzafajtának magnemesítése iránt tett indítványt illetőleg a ministerium a gazdasági tanintézetek birtokain már is intézkedett, és a magválasztásra szükséges eszközöket beszerezte. — Hasonló eszközzés a ménes birtokokon is történik.

A rozsda betegség érdekében folytatandó tudományos vizsgálatok tárgyában tett indítvány folytán az értekezletben részt vett tanárok Dr. Jurányi Lajos budapesti egyetemi tanár elnöklete alatt tanácskozmányt tartottak, melynek jegyzőkönyve, valamint az arra innen kelt válasz másolatban mellékelve közöltetnek. (Lásd jövő számunkban).

Ugyancsak a rozsda tudományos észlelése érdekében a ministerium egy szakegyént küldött ki az ország azon vidékeire, melyeken a rozsda fellépésének mértéke körül a legnagyobb eltérések mutatkoztak, oly czélból, hogy ezen eltérések okait lehetőleg a helyszínén kipuhatólja. — Ezen tanulmányi utról teendő jelentés szintén a közönség tudomására fog hozatni.

Midőn ezekben elsoroltam az általam tett intézkedéseket, felhivom az egyesület figyelmét arra, hogy részéről is a gazdaközönségnél oda hatni sziveskedjék, hogy a józan és okszerű gazdálkodás elveinek követése, valamint a magnemesítéssel teendő kísérletek útján, a rozsda által ezután netalán még okozható károk mérséklését lehetőleg eszközölni igyekezzék.

A magnemesítés körül követendő eljárás közelebbi részletei legközelebb kiadandó körlevelemben az egyesülettel közöltetni fognak. A minister megbízásából: Major, s. k. min. tanácsos.

A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium által a rozsdabetegség okai és óvszerei tárgyában összehívott értekezlet megállapodásai július 30—31-én 1873.

I. Kérdés: Melyek a rozsda keletkezésének főbb okai?

Mint az már tudományos vizsgálatok útján kipuhatóltatott s az értekezletben jelen volt szakférfiak nyilatkozatai által megerősítettet, — a rozsda a puccinia nevű élősdű növény, egy gombafaj spóráinak tulajdonitandó, melyek gabona-növény félénk zöld részeit a levegő-áramlat közvetítésével megszállván, azokat részint folytonos szaporodásuk, részint a növekedésükhöz szükséges tápanyagok fogyasztása által gyengítik, s ez által nem csak a gabonánövény meglepett zöld részei u. m. szár, levél és kalász, hanem közvetve a zöld részekből táplálkozó szem kifejlődését is gátolják.

Ezen rozsdabetegség már rég idő óta ismeretes, és kisebb-nagyobb mértékben minden évben észlelhető volt nemcsak a gabonaféléken, hanem a közönséges réti füvek- és számos egyéb növényeken is. Azonban az utolsó években, főleg pedig a jelen évben ezen rozsda a gabonákon oly nagy mérvben lépett fel, hogy mezei gazdaságunk igen nagy károkat szenvedett.

A rozsda ezen nagyobb mérvű fellépésének okai fő-

leg a rozsdagomba fejlődésének felette kedvező nedves, hűvös és ködös időjárásban keresendők, mely időjárás az utóbbi három év jellemző vonása volt.

A jelen 1873. évben ezen tényezőhöz a rendkívül lanyha tél is járult, mely lehetővé tette, hogy a múlt nyáron létezett gomba csirák nem haltak el, mint ez rendszeren történik, de sőt a vetéseken már ősszel is mutatkoztak, fejlődtek és szaporodtak.

A rozsdá főbb okiahhoz kell számítani azon növényeket, melyeken a puccinia teljes fejlődési köréhez szükséges átmeneti korszakát éli, s melyek az eddigi tudományos vizsgálatok szerint a különböző puccinifajokra nézve a következők:

- a puccinia graminisra nézve a berberis (borbolya),
- a puccinia straminisra nézve az asperifóliák,
- a puccinia coronatára nézve a rhamnus-félék.

2. Kérdés. Lehet-e országos fellépését akadályozni? ha nem:

Az értekezlet a rozsdá keletkezésének fent elősorolt okait szem előtt tartván ezen kérdésre „nem”-mel felel.

3. Kérdés. Lehető-e pusztításának korlátozása, s melyek azon óvszerek, melyek ez irányban használandók?

4. Kérdés. Hiszi-e az értekezlet, — hogy a rozsdá pusztító hatása, a józan alapokra fektetett gazdasági kezelés, a gabonatermelés és állattenyésztés közt megállapítandó helyes arány, a vetésváltás alapigazságainak szemeltartása, a talaj gondos megmivelése, tisztántartása, a földnek talajvizektől való mentesítése által korlátozható?

Az értekezlet a magyar országos gazdasági egyesület földmivelési szakosztályának a rozsdá tárgyában nyilvánított s itt felolvasott azon véleményéhez járul, hogy a gabona és hustermelés közti helyes arány megközelítése, a józan vetésváltás elveinek szemmel tartása, a talaj jó erőben tartása és okszerű mély mívelése, a sorvetés alkalmazása, a sorközök megmunkálása vagy fogasolása, jó magválasztása, ez által erőteljes növények termelése, viszont a vetések túl buja tenyészetének korlátozása, a földnek gyomoktól tisztán tartása, a talajvizeknek levezetése — mind oly tényezők, melyek a rozsdabetegség pusztítását korlátozhatják.

Az értekezletben javaslatok merültek fel az iránt is, hogy a gabona-razsdá fejlesztő medium-növények, u. m. a borbolya, asperifóliák, rhamnusok kiirtassanak; azonban miután ily intézkedésnek csak akkor lehet sikere, ha az nem csak egyes vidékeken, hanem az egész országban, sőt nemzetközileg eszközöltetik, ez majd legyőzhetlen nehézségekkel lenne ösztökölve, az értekezlet ezen javaslatot egyszerűen a kormány figyelmébe ajánlja. — Figyelemre méltónak találja azon több tapasztalt gazda részéről tett javaslatot is, mely szerint a rozsdának egy-egy birtokon való elterjedését és pusztítását a rozsdá által meglepett túlbuja zöld vetésnek lelegeltetésével lehetne akadályozni.

5. Kérdés. Véli-e az értekezlet, hogy kitünő búzáknak az újabb időkben elterjedt buza-tultermelés, a termelési

eröltetés, a vetésváltás józan elveinek figyelembe nem vétele folytán nemes tulajdonaiban károsodást szenvedett?

Hiszi-e ennek folytán az értekezlet, — hogy a búzáknak az újabb időkben mind sűrűbben mutatkozó rozsdá és üszögbetegség iránt fogékonyabbá lön? — S ha igen: gondolja-e az értekezlet, hogy a vetőmagválogatás befolyást gyakorolna a növénytenyésztés erősítésére, képesítetvén ekként gazdasági növényeink arra, hogy a betegségek ellenállhassanak?

6. Kérdés. Mily mértékben tanácsolja az értekezlet a vetőmagválogatást, csak az ország határai korlátain belül eszközölné-e az, vagy e tekintetben a külföldi búzával is tanácsos lesz kísérleteket tenni?

Az értekezlet nincs azon helyzetben, hogy a kérdés első részére, t. i. hogy búzáknak általában jó tulajdonaiban csökkent-e vagy nem? határozott választ adhasson; mindazonáltal ugyancsak az országos gazdasági egyesület fent érintett véleményével egyezőleg a magválogatást e helyt, mint általában a gazdaság vezetésében ajánlatosnak tartja, és pedig úgy bel- mint külföldi maggal, és miután számos adatból, nevezetesen Thaly Zsigmond, Hajnik János jelentéseiből, valamint a bemutatott levelekből tudomást nyert aziránt, hogy az ugynevezett Ausztráliából származó Adelaide buza a rozsdá káros befolyásának sikeresen ellentállott, mit az értekezlet részint a növény erőteljesb szervezetének, részint a hazai fajtáktól elütő fejlődési korszakainak vél tulajdonithatni, mely utóbbi körülmény folytán a rozsdabetegség fellépésekor ezen buzafajta a gomba felvételére kevésbé volt fogékony; továbbá miután az ausztráliai buza Magyarországon több évig való termelése után eredeti jó tulajdonát megtartotta, egyáltalában a hazainál nagyobb termést adott, mely ez évben kataszt. holdanként 20—28 mérőt tett, míg a honi fajták mellette 10—12 mérőt adtak, — továbbá miután lisztje az eddig tett kísérletek, nevezetesen a pesti hengermalom igazg. nyilatkozata szerint teljesen jó minőségű: az értekezlet kívánatosnak nyilvánítja, hogy ezen buzafajtaival az ország minél több vidékén lehetőleg minden buzatermelő megyében termelési kísérletek tétetnének, s az értekezleti tagokat felkéri, hogy ez irányban maguk részéről is buzditólag hatni sziveskedjenek.

7. Kérdés. Alkalmasnak tartja-e az értekezlet a rozsdá által megsanyart magot vetőmagnak?

A tudományos vizsgálatok nyomán állithatni, hogy a rozsdás buza után nyert mag, ha azon rozsdá csirmagvak (spórák) léteznek is, a rozsdá tovább örökítésére eszközül nem szolgál; mi ki nem zárja azon valószínűséget, hogy az ily rendszeren tökéletlen magból a rozsdára, mint általában minden betegségre fogékonyabb növények keletkeznek, mely lehetőség egyuttal oda utal, hogy ha szűkségből rozsdás búza után nyert magot kell elvetni, ugyanaz rostálás által lehetőleg javíttassék.

(Vége köv.)

EGYVELEG.

* Lapunk mai száma mellékletül küldjük szét egy-letünk köztelke árjegyzékét, melyet is t. olvasóink szives figyelmébe ajánlunk.

* Rozsda-és üszögmentes vetőmag, ujabban nyert értesítés folytán, beszerezhető: Gr. Bethlen Károly urnál Bethlenben 300 mérő 86% fontos buza; Uttzás Sámuel urnál Szőkefalván u. p. Dicső-Szt. Márton 400 mérő rozs.

* Ó cs. és ap. kir. Felségének f. évi sebtr. 25-én kelt elhatározása alapján az 1853 évi vámtariffa 10-ik tételének a.) b.) c.) betűje alatt, valamint a Dalmátország számára érvényes 1857-évi február. 18-i vámtariffa 4-ik tételének a.) betűje alatt a gabonára és hüvelyes veteményekre rótt vámilletékek, a magyar szent korona alá tartozó országok ha-

tárvámvonalán leendő bevitelnél az 1873-évi október 1-től 1874-évi szeptember végéig hatályon kívül tettettek. E rendelet 1873-évi október 1-jén lépett életbe.

* A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister a gazdasági szakképzés előmozdítására rendelkezésre álló orsz. alaphól f. 1873/4. tanévre kitűzött uti-ösztöndijakat Hechtl Sándor, Linhardt György, Szentkirályi Ákos, Bukareszty János, Vértessy Lajos, Aurnhammer István és Biró Pálnak adományozta.

TARTALOM: Takarmánynövényeink magtermeléséről. — A Karst és annak befásítása. — Társalgó. Választmányi ülés September 1-én 1873. — A gabona-rozsda ügyében történt kormányi intézkedések. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Felelős szerkesztő: **VÖRÖS SÁNDOR.**

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő			2 nagy véka		Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font marha hus
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zah	török-buza	széna	szalma	tüzifa	
ÁRA KRAJESZÁROKBAN										
Kolozsvár	october. 2	650—660	550—570	430—440	130—140	360—400	130	120	1000	22
Nagy-Várad	septem. 9	520—700	450—490	380—430	150—170	440—500	105	80	950	24
Maros-Vasarhely	septem. 23	500—550	450—470	380—400	120—140	—	220—240	150	1100	18
Károly-Fehérvár	septem. 20	580—590	425—450	420—430	160—175	—	170—175	100 130	1000	20
Nagy-Szeben	septem. 9	620—687	547—600	467—507	107—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	septem. 5	454—708	585—600	434—468	154—160	550—560	—	—	—	20
Beszterce	septem. 2	540—600	490—520	380—400	100—110	440—460	120—160	80—100	750	20
Nagy-Enyed	septem. 17	580—620	440—460	400—440	120—130	—	190—200	40—50	1100	16
Szamosujvár	septem. 25	550—620	420—440	420—440	110—130	—	180—200	40—50	1100	16
Deés	septem. 12	600—620	500—540	400—420	100—110	—	160	50	1200	20
Torda	septem. 23	600—640	580—600	420—440	100—110	—	170—180	70	800	15

Bécsi marhavásár: Felhajtott összesen 5894 drb hizó ökör. — az árak 24—36 frt. közt ingadoztak.

Hirdetések.

Jelzálog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól a legmagasabb összegig 6% kamat 1% törl. illetőleg 7%-al 32 évi törlesztésre (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda
Kolozsvárt, óvár, bástyaútcza 6. sz.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1-től 4-ig. (3.) (36—48.)

Eladó kosok.

Tisza László ő nagysága mező-n.-csáni gazdaságában több számfeletti $\frac{4}{8}$ és $\frac{5}{8}$ vér **Linkoln faj kos eladó.**

Megtekinthetők és megvehetők Mező-N.-Csánban, az ottani tisztartóságnál.

M.-N.-Csán, sept. 18. 1873.

Voditska János,
tisztartó.

(18)

(2—3)

Jószág-bérbeadás.

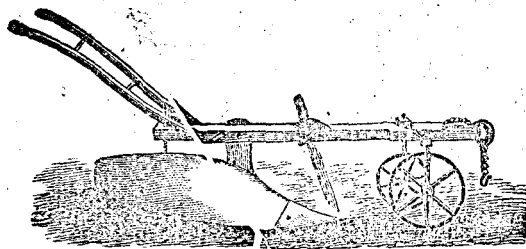
Kolozsmegye alsó kerületében fekvő **N.-Sármás** az 1874-dik év ápril hó 24-től kezdve hat, esetleg több évré haszonbérbe kiadó lévén, a vállalkozni kívánók felhivatnak, hogy Kolozsvártt lakó orsz. ügyvéd **Frits Albert** urnál a feltételeket előre is megtudhatják. Áll ezen fekvő jószág **3846** katasztrális hold tagosított szántó, kaszáló, s a legjobb **marha legelő földekből**; el van látva mindennemű lakó és gazdasági épületekkel; a Kolozsvárról Sz.-Régenig vezető csinált ut mellett, s Kolozsvárról öt óra távolságra fekszik, más birtokos a községben nincsen; **gabona termesztésre és marha tenyésztésre első jószág a Mezőségen.**

(17.)

(3—3)

GUBITZ ANDRÁS

utódjai
gazdasági gépgyára.

Van szerencsénk a t. gazdaközönség szives figyelmét gyárunk készítményeire általában véve ezennel felhívni.

Különösen ajánljuk a t. gazda közönségnek a czél szerűt és szilárd szerkezete által, magának jó hírnevet szerzett eredeti **Gubitz ekéket** (öntött fejtű eke aczél szántóvassal és vert vasekék aczél szántóvassal), **mélyítő ekéket s kettős ekéket, magtakarókat, kapáló és töltető ekéket, Howard-féle és Skott boronákat.**

Képes árjegyzékkel megkeresésre mindenkinek bérmentve szolgálunk.

A megkereséseket kérjük Gubitz András utódjai gazdasági gépgyárának Pesten Lipótutca 41. sz. czim alatt eszközölni, s a megrendeléseknek gyors és pontos teljesítését mindenkor kötelességünknek ismerendjük. (12.) (10—12.)

Egész tisztelettel:

Gubitz András utódjai

„TISZA” biztosító és jelzálogbank.

Alaptőke két millió forint oszt. ért.

Eszközül minden más társulatoknál olcsóbb díjak mellett biztosításokat tűz-élet- és járadékra.

Már megnyitott jelzálog-kölcsönüzletével folyósít 200 frttól kezdve felfelé kölcsönöket készpénz-, valamint záloglevelekben a legolcsóbb kamatláb mellett.

A már beállott

termény tűz elleni biztosításának idényén

rendkívül előnyös módon és olcsó díjak mellett minden gabonát és terményt elfogad biztosításra, s kár esetén legpontosabb, gyors és lelkiismeretes eljárásaival legfőbb kötelemének tartja a termelőközönség bizalmát kiérdemelni.

Biztosításokat elfogadnak, úgy felvilágosítást adnak a vidéken az ügynökök, Kolozsvárt a képviselőség, hivatalos helyiség: főtér 8. szám Tauffer Károly házának emeletén.

A „TISZA” biztosító- és jelzálogbank kolozsvári képviselősége:

Kolozsvárt, september 15. 1873.

Balogh György, képviselő.

Bovánkovits Gyula, titkár.

15—20

(9)